

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Opera Mystica V. Ac Mystici Doctoris F. Ioannis A Crvce
Primi Religiosi Discalceati Ordinis B. V. M. De Monte
Carmelo Et Seraphicæ Virginis Theresiæ fidelissimi
coadiutoris**

Juan <de la Cruz>

Coloniæ Agrippinæ, 1639

Cantvs IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37873

CANTVS QVARTVS.

CANCION IV.

SENSVS.

Quam manso y amoroso
 Recuerdas en mi seno
 Donde secretamente solo moras
 Y en tu aspirar sabroso,
 De bien y gloria lleno
 Quam delicadamente me enamoras.

Quam mitis & amorosus
 In sinu euigilas meo,
 In quo secrete solus moraris
 Et in tua aspiratione dulci,
 Bonorum & gloria plena,
 Quam delicate me amore succendis.

DILVCIDATIO.

Merit se hoc loco multo cum amore ad sponsum anima, magnificiens agensque gratias pro duobus admirandis effectibus, quos ipse interdum in ea per vnionem istam producit, notando etiam modum, quo eos efficit, necnon effectum, qui inde in eam redundat.

Primus effectus, est Expergefatio Dei in anima: modus verò quo fit est mansuetudo & amor. Secundus effectus est, Aspiratio Dei in anima: modus autem eius bona sunt & gloria, quæ in aspiratione ei communicantur. Id vero quod hinc redundat in animam, est; tenera delicataque amoris inflammatio: vnde perinde est, ac si diceret. Expergefationem quam *Verbum Sponse*, in centro & fundo animæ meæ facis, in quo secrete & silenter, solus tanquam ipsius Dominus moraris, non solum ut in domo tua, neque solum ut in lectulo tuo, verum etiam sicut in proprio sinu meo, intimè arctissimeque vnitus; quam mansuetè amabiliterque illam facis (hoc est, mansuetus valde & amorosus) & in dulci aspiratione, quam in hac tua expergefatione suauem mihi facis, quæ plena bonorum est & gloriæ; quam delicate me amore succendis, tibi que deuincis! Qua in re vsurpat anima similitudinem illius, qui postquam è somno euigilauerit, respirat; quia reuera ita se rem habere sentit.

(*) (*)
 (*) (*)

Ss 3 VER-

11215
 11111

11111
 11111
 11111
 11111

VERSUS I. & II.

*Quam mitis & amabilis
In sinu euigilas meo.*

Multos excitationum seu expergefactionum modos facit animæ Deus: quas si enumerare deberemus, nunquam esset finis. Verum euigilatio ista à filio Dei facta, quam hoc loco explicare vult anima est (meo iudicio) ex sublimissimis & quæ magis animæ prodest: Hæc quippe expergefatio est motus, quem verbum in profunditate animæ producit tantæ præstantiæ, dominij, & gloriæ, tamque intimitatis suauitatis vt vniuersa balsama, speciefque odoriferæ, & denique omnes mundi flores, spargi, moueri, & reuolui ad fragrantiam excitandam videantur, cuncta præterea mundi regna & dominia, omnes etiam cæli virtutes, & potestates videntur moueri: neque hoc duntaxat, sed etiam vniuersæ omnium rerum creaturarum virtutes, substantiæ, perfectiones, & pulchritudines resplendent, & eundem cõcorditer & in vnum faciunt motum. Vt enim S. Ioannes ait. *Omnia, in ipso vita sunt.* Et alius etiam Apostolus. *In ipso viuunt, sunt, & mouentur:* Hinc est, quod volendo se magnus iste imperator, manifestare animæ, & hoc illustrationis modo sese in anima mouendo non se tamen mouente in ea illo, qui (vt Isaias ait) gestat principatum suum super humorem suum: hoc est, trinas machinas, Cælestem, Terrestrẽ, & infernalem, & omnia quæ in eis sunt, sustentando omnes illas, (sicut S. Paulus dicit) *Verbo virtutis suæ*) hinc inquam est, quod omnes simul moueri videantur. *Quem admodum si moueretur terra, cunctæ res naturales quæ in ea sunt, mouerentur: eodem modo fit quando Princeps iste qui*

aulam suam ipse gestat, non verò aula ipsum (in sensu explicato) mouetur. Quamquam similitudo hæc, valde sit impropria, hæc enim, non solum moueri videntur, sed etiam essentiæ, virtutis, pulchritudinis ac venustatis suæ elegantiam, nec non durationis & vitæ suæ in illo radicem patefacere. Ibi quippe cognoscit anima, qualiter vniuersæ creaturæ inferiores & superiores vitam, virtutem, durationemque suam in eo habeant: intelligit etiam illud, quod ipse in libro Sapientiæ dicit: *Per me Reges regnant: per me Principes imperant, & potentes decernunt iustitiam, eamque intelligunt.* Et licet verum sit; anima delectare ibi animam, res istas distinctas esse à Deo, in quantum esse creatum habeat, cognoscere que eas ibi in ipso, cum eorum vi, radice, & vigore, tantam nihilominus adeoque infinitam essentiæ Dei super illas agnoscit eminentiam; vt melius agnoscat illas in isto suo principio, quam in illis ipsis. Et hæc est ingens expergefactionis delectatio; cognoscere videlicet effectus, per causam ipsorum. Qualiter autem hic motus in anima fiat, cum Deus sit in mobilis, est profectò res admirabilis. Nam absque eo quod mouetur Deus, innouatur ipsa, & ab eo mouetur; & cum admirabili quadam nouitate, manifestetur ei vita illa diuina, & essentia ac harmonia omnium creaturarum, vt ipse ac mutuante causa nomen effectus, quem producit: secundum quem effectus, quem potest moueri Deus sicut Sapiens ait. *Sapientiam mobiliorem esse omnium mobilium: non quod moueatur ipsa, sed quia principium & radix est omnis motus: & in se mobilis permanens (vt immediate subiungit Sapiens) innouat vniuersa: & sic id, quod ibi dicere vult, est sapientiam magis esse actiuam, omnibus rebus actiuis. Atque ita debemus hæc dicere; Animam*

Quidnam sit hac euigilatio seu expergefatio de qua in Cantu isto loquitur anima.

*Iuan. 6. 64.
Act. 17. 28*

Isa. 9. 6.

Job. 1. 3.

in motu isto; esse illam, quæ mouetur & expergescitur, & propterea propriè illi imponere nomen expergefactionis, Deus tamen semper eo manet modo, quo illum vidit anima; mouendo scilicet gubernando, & essentiam, virtutem, pulchritudines, & dona cunctis tribuendo creaturis, & omnes illas in se virtualiter, præsentialiter, & eminentissimè continendo; videtque anima, quid Deus in se sit, quid verò in creaturis; veluti ille cui palatium aliquod aperitur, vnico actu eminentiam personæ intras manentis, & simul quidquid operatur, videt. Vnde (quantum ego capio) modus quo expergefactio ista, seu intuitus animæ fit, est: quod aufert illi Deus, aliqua ex multis velaminibus & cortinis, quas ipsa ante se habet, vt cernere possit, quidnam ille sit: tunc vero translucet, & à longè discernitur (quamuis aliquantum obscure, nō enim vniuersa sublata sunt velamina, siquidem velamē fidei remanet) facies illa diuina plena gratiarū: qui cum vniuersa virtute sua moueat, simul cum eo, quidquid operatur apparet. Et hæc est euigilatio & excitatio animæ: quamuis etiā reuera, cum vniuersum hominis bonum à Deo oriatur, & homo nihil ex se boni possit: in veritate dicatur, excitationem expergefactionemque nostram, expergefactionem Dei esse; & subleuationem nostram, subleuationem esse Dei. Et ita quando Dauid dixit. *Exurge, quare obdormis Domine*, perinde est, ac si dixisset: Eleua nos, & excita nos: corruimus enim & obdormiuimus. Vnde quia anima sopore, ex quo nunquam ipsa ex se euigilare potuisset erat consopita: solusque Deus est qui oculos ipsius potuit aperire, hancque facere expergefactionem propriissimè vocat illam Dei expergefactionem dicens:

in sinu euigilas meo.

VERSVS II.

In sinu euigilas meo.

EXcita nos tu Domine mi & illumina, vt bona, quæ nobis semper proponis cognoscamus & amemus, tunc enim cognoscemus, quod te ad faciendā nobis beneficia moueris, & nostri fueris recordatus.

Est profusus inuisibile id, quod anima in ista excitatione, de excellentia Dei in intimis suis, quæ sunt sinus ipsius, de quib. hic loquitur cognoscit, & sentit, nam immensa quædā potentia, voce multitudinis excellentiarum, milliū millium virtutum, resonat in anima, in quibus subsistendo, seseque detinendo, remanet ipsa terribilis solideque tanquam castrorum acies ordinata; dulcorata etiam & gratiosa in eo, qui vniuersas creaturarum suauitates & gratiositates in se complectitur.

Verum dubium hoc loco emergit: quæ ratione possit anima carnē mortali circumseptam fortem sustinere communicationem; cum reuera non reperitur in ea subiectum & virtus, ad tanta sine deflectione sufferenda? Ex solo enim Regis Assueri in throno suo sedentis, regijs induti vestibus, & auro gemmisque preciosis splendens aspectu, tantum timoris Esther Regina adeo illum vultu terribilem videntis, concepit, vt deliquium fuerit passa, sicut ipsa fatetur tibi, dicens: *Vidisti Domine quasi Angelam Dei, & faciem tuam plenam gratiarum, & conturbatum est cor meum, pro timore glorie tue: nam gloria, quando eum non glorificat, opprimit intuentem.*

Quāto magis ergo deberet deficere hic anima; quandoquidem ille quem cognoscit

Qua ratione anima mortali inclusa corporata formam possit sustinere communicationem.

Esth. 5. 16

11215
11216

11217
11218
11219
11220

noscit & videt, non est Angelus sed ipsemet Deus & Dominus Angelorum, faciem suam ostendens gratijs creaturarum omnium plenam, terribilis potentie & gloriæ ac vocis multitudinis excellentiarum. De qua voce ait Iob: *Cum vix parvum*

Iob 16. 14. *stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri: si vix exiguum ipsius sibilum sustinere valeamus, qua ratione tonitruum eius magnitudinem sufferre poterimus?* Et alio loco dicit. Iob 23. 6. *Dua sunt cause ob quas potest anima in fortibus Dei comminationes sustinere. Prima.*

Prima est; quia cum iam anima in perfectionis statu maneat (sicuti hic manet) in quo pars inferior repurgatissima est, maximeque spiritui conformis, non sentit detrimentum ac dolorem, quem spiritus non repurgatus, & ad diuina recipienda indispositus in spiritualibus communicationibus pati solet.

Secunda.

Secunda magisque præcipua huius rei causa est illa, quæ primo Cantus huius versu assignatur: nimirum, quia Deus mansuetum se ei & amabilem ostendit. Sicut enim ipse magnitudinem istam ac gloriam ostendit animæ, ad illam delectandam & sublimandam, ita recreat roboratque illam, naturam ipsius protegendo, dum spiritui magnitudinem suam benignè & cum amore manifestat. Quod optime potest facere ille, qui dextera sua protexit Moysen, ut videret gloriam suam.

Atque ita tantam in eo mansuetudinem ac amorem experitur anima: quantum potentiam, dominium, & magnitudinem; in Deo enim omnia ista vnum idemque sunt. Cum quibus fortis est delectatio & protectio in mansuetudine & a-

more, fortis ad fortem delectationem sustinendam. Vnde fortis potius & potens remanet anima, quam languida & delectationem patiens.

Nam si Regina Esther deliquitum passa est, id fuit, quia in principio Rex se illi minimè fauentem ostendit; sed (sicut ibi dicitur) ardentibus & accensis oculis peccatoris sui furorem illi indicavit. Verum confestim ac benignè illam intuitus est, sceptrumque suum eo illam tangens extendit, & eam amplexus est; ad se redijt præsertim postquam illi dixisset, ego sum frater tuus, noli metuere. Ad eundem modum, cum se hic Rex cælestis, ab ipso principio, cum anima tanquam sponsus & frater gerat non timet ipsa.

Nam ostendendo illi in mansuetudine, & non in furore fortitudinem potentie suæ, & amorem bonitatis suæ, peccatoris simul sui fortitudinem & amorem communicat ei è throno etiam suo tanquam ex thalamo suo, in quo latebat ad eam profiliendo, eique se inclinando, scepro Maiestatem suam tangit illam, & velut frater complectitur. Ibi ergo vestimenta regalia, ipsorumque fragrantia, quæ sunt admirabiles Dei virtutes, ibi splendor autem, quod est caritas, ibi lapidum pretiosorum, notitiarum videlicet supernaturalium fulgor, ibi tandem facies verbi gratiarum plena, transuerberant & vestiunt Regnam animam, ita ut ipsa in virtutes illas cælestis Regis transformata videat se creatam Reginam, & quod possit cum veritate de illa dici illud, quod dicit David. *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.* Et quia omnia ista in profundo animæ celebrantur, subnectit illa continuo. *In quo secretè solus morari.*

VER.

VERSUS III.

In quo secretè solus moraris.

Dicit eum in sinu suo secretè morari; nam sicuti diximus, in fundo substantiæ animæ ac potentiarum dulcis hic celebratur amplexus. Sciendum ergo est, in cunctis Animabus, & in ipsarum substantia, arcanè & latenter manere **DEVM**: si enim ita non esset, non possent ipsæ subsistere. Verum in mentione ista latum intercedit discrimen: in quibusdam enim libenter manet & contentus, in alijs verò minimè. In quibusdā manet velut in propria domo imperando, & omnia gubernando: in alijs verò sicut extraneus in aliena domo, in qua non permittitur ei imperare, nec aliquid efficere. Vbi pauciores appetitus, proprijsque guttus vigent; ibi ipse magis solus, magis contentus, & velut in domo sua moratur, regendo illam & gubernando: tantoque magis secretus manet, quanto magis solus. Vnde in Anima ista in qua nullus iam appetitus, nullæ imagines aut aliarum rerum creatarum formæ manent, secretissimè moratur, cum tantò intimiori, interiori arctiorique amplexu, quanto ipsa purior est, & magis ab omni re præter **DEVM** solitaria. Atque ita manet secretus: nam istum situm & complexum non potest attingere dæmon, nec cum intellectus aliquis sicuti est assequi. At verò ipsi Animæ, in hac perfectione constitutæ, non est secretus: semper enim eum in se experitur: nisi fortè est illi secretus, respectu excitationum istarum, quæ quan-

do fiunt, videtur animæ, quod expergiscitur ille, qui prius in sinu suo dormiebat: & licet sentiret gustaretque illum: id tamen erat, veluti dilectum, in sinu suo confopitum sentire. O quam fortunata est anima ista quæ semper sentit **DEVM** in sinu suo quiescentem! ô quantum expedit illi ab omnibus separari rebus: fugere negotia, cum immensa viuere tranquillitate? ne fortè minima aliqua atomus perturbet, & inquietet Dilecti sinum. Ibi ordinariè manet velut confopitus in isto cum Anima complexu: quem ipsa optimè sentit, & ordinariè, optimè illo fruitur. Si enim semper maneret in illa, quasi expergefactus (quod esset notitias illi & amores communicando) iam hoc esset manere in gloria. Nam si vna euigilans vice, oculum duntaxat apertendo, talem efficit Animam: quid esset si ordinariè maneret in ea omninò expergefactus? In animabus alijs, quæ ad istam vnionem non peruenerunt: quamuis non maneat malè contentus & inuitus, quia tamen necdum sunt ad eam rectè dispositæ, secretus manet: non enim illum ordinariè sentiunt, sed tantum quando aliquas illis dulces facit excitationes, quantum non sint eiusdem cum hac de qua agimus generis, nec possint cum ea comparari. Sed dæmoni & intellectui, non sunt adeò sicut ista occultæ: adhuc enim possent aliquid ex sensus motibus cognoscere: eò quod, donec ad Vnionem peruenerint, non est rectè annihilata: nam adhuc aliquas exeret actiones, eò quod non sit totaliter Spirituális. At in excitatione ista, quam hic sponsus in ista perfecta facit Anima, omnia sunt perfecta: ipse enim facit omnia, in sensu explicato. Tunc verò in excitatione illa & euigilatione illi simili, cum quispiam expergiscitur &

T r respici-

Quæ fortunata est Anima quæ sentit semper Deum in sinu suo quiescentem.

11215
-1122

11215
-1122

11215
-1122

11215
-1122

respirat, percipit Anima Dei respirationem. Et propterea dicit:

Et in tua aspiratione dulci.

VERSUS IV. V. & VI.

*Et in tua aspiratione dulci
Bonorum & gloria plena
Quam delicate me amore
succendis!*

DE illa Aspiratione Dei, nollem loqui ego, sed neque volo manifestè enim animaduerto me nescire de ea lo-

qui; & minorem apparituram, si eam verbis exprimerem. Est enim aspiratio quaedam, quam Deus facit Animæ, in qua, in illa sublimis notitiæ Deitatis excitatione, aspirat illi Spiritum sanctum ad notitiæ proportionem: qui profundissimè illam absorbet, amore illam delicatissime inflammando, secundum illud quod vidit, cum enim aspiratio bonorum & gloriæ sit plena, bonitate illam & gloria replevit Spiritus sanctus, qua in re amore illam sui succendit, super omnem gloriam & sensum; & propterea ab hac tractatione superfedeo.

30 (o) 30

¶

